

У п'ятницю на Яворівському полігоні завершилися наймасштабніші міжнародні навчання «Репід Трайдент». Військовослужбовці 14 країн, 10 з яких країни-члени НАТО, відпрацьовували спільні дії у разі наступу «однієї із сусідніх країн». Ми ще раз продемонстрували усім нашим партнерам, що до НАТО йдемо не з порожніми руками, а як солідний партнер з вагомим внеском у загальну справу континентальної та трансатлантичної безпеки. 1 вересня виповнився рік, як набула чинності Угода про асоціацію з Європейським Союзом. Завтра Україна видає десятимільйонний біометричний паспорт. Це, до речі, відповідь тим, хто, намагаючись применшити значення так важко здобутого безвізового режиму, тоді твердив, що ніби українцям він малоцікавий. 10 мільйонів українців уже отримали біометричні паспорти за цей короткий термін. Для українців відкрито вже майже дві третини країн світу. Ми й надалі будемо розширювати простір свободи руху для громадян України.

У понеділок своїм Указом я ввів в дію рішення Ради нацбезпеки та оборони не продовжувати договір про так звану дружбу з Росією. МЗС направить ноту до Москви, а я подам до Парламенту відповідний законопроект, бо останнє слово в цьому питанні – за вами, за Верховною Радою України. Із Конституції пропонується викреслити норму, яка дозволяє базування Чорноморського флоту в Україні. Після того як ми повернемо Крим, російської бази у Севастополі точно більше не буде!

Наприкінці серпня виконком СНД офіційно підтвердив, що Україна закрила представництво при статутних органах так званої Співдружності. І ще одне, дуже важливе. Нарешті, до Києва прибули екзархи Вселенського Патріарха. Прибули готувати рішення про надання автокефалії Українській Помісній Православній Церкві. Це ми з вами робимо справу. І ми точно переможемо. Справу, яку митрополит Іларіон Огієнко називав ділом «повного розмосковлення» нашої церкви.

Нацрада з питань телебачення та радіомовлення оприлюднила звіт про дотримання радіостанціями квот на українську мову. Приємно констатувати, що абсолютна більшість радіокомпаній норми закону перевиконує.

Дякую вам, шановні народні депутати, за те, що у першому читанні підтримали президентську ініціативу про зміни до військових статутів, які запроваджують довгоочікуване вітання «Слава Україні!», «Героям слава!». Я дуже сподіваюся, що до Дня захисника України, яке ми святкуємо 14 жовтня, ви це нововведення затвердите, а я його підпишу.

Дорогі співвітчизники!

Перелічені події сталися протягом останнього місяця. Лише на слух, лише на перший погляд вони видаються різноплановими. Насправді, серед них немає нічого випадкового. Всі вони – частина нашої державотворчої проукраїнської та проєвропейської стратегії, яку ми з вами послідовно втілюємо в життя протягом останніх чотирьох років і, я твердо наголошую, будемо впроваджувати й надалі. Кожна з цих подій – це свідчення нашого розриву з колоніальним минулим. Кожна з них – крок до нашої повної свободи від імперії.

Ми нарешті вибралися із лабіринтів багатовекторності. Ледве вискочили із смертельно небезпечної пастки позаблоковості. І від чотирнадцятого року твердо прямуємо своїм шляхом, і це шлях до Європейського Союзу та НАТО. Лише інтеграція України до євроатлантичного простору гарантує всім нам і мир, гарантує всім нам безпеку, і Україні незалежність, а українському народу підвищення рівня життя.

Це ми з вами збудували боєздатну армію. Ми повертаємо українській церкві гідне місце у світовому православ'ї. Дуже важливо – ми нарешті захищаємо, розвиваємо і утверджуємо українську мову – складову сили та успіху нашого народу. І надалі будемо вживати дієвих заходів для зміцнення державного статусу української мови, посилення і поширення її в усіх сферах публічного життя.

Це дивно – саме під час твердої позиції щодо української мови окремі народні депутати покинули залу. Але нас ніхто не зупинить. І дякую вам за рішучість. І дякую вам за єдність.

Армія, мова і віра – це не гасло. Це – формула сучасної української ідентичності. Армія боронить нашу землю. Мова боронить наше серце. Церква боронить нашу душу.

Напевно, за останні роки влада зробила, і це точно, чимало тактичних помилок. І за це на мені особисто лежить частина відповідальності. Але я точно знаю, що ми нічим не схибили і не погіршили у питаннях стратегії! Зробити сильну та успішну Україну невід'ємною та безспірною частиною Європи без жодної перспективи повернення в зону російського впливу – це наша мета, наша амбіція, наша з вами місія.

Чи є безповоротною наша стратегія? Наскільки їй загрожують реванш проросійських сил та безвідповідальність популістів? Як зробити так, щоб виборчий цикл не зупинив рух країни, або, ще гірше, не розвернув нас назад? Яким чином не змарнувати те, чого ціною великих випробувань досяг український народ? В який спосіб стратегічні успіхи конвертувати у зростання рівня життя людей? Якими мають бути наші невідкладні дії у найближчий та наступні роки? Відповідям на ці питання і присвячене моє

Послання – підсумкове у поточній каденції Президента, і з прогнозом на прийдешні роки.

Епітети, якими ми характеризуємо зовнішнє та внутрішнє становище, залежать від того, де ми прописані, при владі чи в опозиції. Але при всіх поточних викликах та загрозах динаміка очевидна: ситуація всередині України і навколо нас – точно не така драматична, як у чотирнадцятому-п'ятнадцятому роках.

Ми стали стійкішими та сильнішими. Однак, насамперед, хотів би відверто наголосити на тому, чим більшість суспільства справедливо незадоволена. Не вдалося завершити війну і відновити територіальну цілісність країни. Унаслідок агресії втрачено 20% промислового потенціалу країни. Це, звичайно, спровокувало ефект доміно для всієї української економіки. Разом із агресивним закриттям Росією свого ринку для українських товарів – це спричинило глибоку соціальну кризу. Ми вистояли й відновили зростання. Однак, більшість українців поки що не відчули покращення добробуту, а рівень життя відновлюється повільно і нерівномірно і по регіонах, і по соціальних, і по вікових групах. Особливо незахищеними залишаються пенсіонери.

Ми створили антикорупційну інфраструктуру. В деякі нові органи вклали чималі фінансові ресурси, але поки що коефіцієнт їх корисної дії мене, як Президента, не задовольняє. Суспільство розчароване динамікою антикорупційної боротьби, і претензії людей абсолютно виправдані. Серйозних масштабів набула еміграція з країни. З цим викликом так чи інакше мали чи мають справу всі країни Центрально-Східної Європи, які в процесі євроінтеграції ставали частиною європейського ринку праці. На жаль, влада допустила чимало прорахунків у кадровій політиці, а сміливі експерименти у цій сфері виявилися не достатньо ефективними. Темпи реформ зовсім не такі, як та швидкість, яку ми проектували на старті. Проблеми виявилися глибшими, спротив – сильнішим, рішення – складнішими.

Соціально-економічні проблеми тягнуть за собою політичні наслідки. Це і загроза реваншу проросійських сил, і розквіт лівого популізму, і прояви правого радикалізму. Це – недовіра до державних інституцій, сумніви в ефективності демократичних методів управління, симпатії до анархії або, навпаки, авторитаризму.

На фоні високих очікувань у суспільстві сформувалося відчуття глибокого незадоволення. Навіть з тих, хто впевнений, що країна просувається в правильному напрямку, чимало таких, хто вважає, ніби ми рухаємося зигзагоподібно.

Я навмисне загострюю увагу на цих недоліках. І спеціально у структурі виступу поставив їх попереду здобутків. Сьогодні як ніколи потрібна відверта розмова. Тільки не ховаючи голову у пісок, тільки визнаючи реальні проблеми, ми можемо запропонувати суспільству реальний шлях їхнього подолання.

У той же час, - це не я сказав, а наші міжнародні партнери кажуть, - що за останні чотири роки нам за вами в Україні відбулося більше позитивних змін, ніж за попередні 23 роки незалежності.

Ми зберегли країну. Кремлівська «барбароса», путінський блицкриг, план «Русская весна» – все це захлинулося за лічені місяці.

Ми створили армію, яка звільнила дві третини території Донбасу, які були окуповані навесні 2014 року. Армію, яка локалізувала конфлікт і міцно тримає оборону на лінії фронту. Вона захищає країну по всьому периметру українсько-російського кордону.

Ми з вами зміцнили наш міжнародний авторитет і організували трансатлантичну коаліцію на підтримку України з режимом санкцій проти країни-агресора Російської Федерації.

Ми з вами підписали і виграли у Кремля дипломатичний бій за ратифікацію Угоди про асоціацію і поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі з Європейським Союзом та почали, нарешті, отримувати від неї перші вагомні результати.

Зіскочили з російської газової «голки», на якій сиділи багато років Президенти, Прем'єри, Уряди. Здавалося, приречені були сидіти на ній вічно. Аж ні: вже два роки як не купуємо газу в Росії. А блискучий виграш позову проти «Газпрому» на 4,6 мільярди доларів у Стокгольмському арбітражі зняв з нас непосильний тягар кабальних газових угод 2009 року. Як відомо, завдяки ним, цим Угодам, Україна переплатила Кремлю десятки мільярдів доларів.

Уникнули дефолту, з кінця шістнадцятого року – це теж наше досягнення. Відновили економічне зростання. Позавчора Держстат уточнив показники, що у другому кварталі ВВП збільшився на 3,8%. Так, це не та цифра, яка нас повністю влаштовує. Але це твердий показник економічного зростання країни.

Окремо, дуже важливо, що ми у гуманітарній сфері провели декомунізацію. Визнали на державному рівні армію УНР та Українську повстанську армію як учасниць національно-визвольних змагань. Чому ж це не робилося раніше? Сформували чітку політику національної пам'яті для зміцнення української ідентичності.

Істотно посилили позиції української мови на радіо, телебаченні, в кінематографії та книговидавництві. Я вчора мав можливість на львівському Форумі видавців в цьому переконатися. Якщо раніше була проблема як примусити українців не читати російських книжок, а читати українські. Сьогодні я вам можу твердо сказати – це відбулося.

І якщо у вашому місті чи селі стали ремонтувати дороги й школи, освітлювати вулиці, вивозити сміття, вам безумовно поталанило з міським чи сільським головою. Бо потрібна дійсно кмітлива голова, щоб розумно розпорядитися тими коштами, які передані на місця, а сьогодні це більше 51% зведеного бюджету, внаслідок нашої програми децентралізації.

Позитивні зрушення, про які я щойно говорив, потребували відповідальних, часом складних рішень Парламенту, Президента, Кабінету Міністрів. Вдячний за спільну роботу народним депутатам, міністрам, Голові Верховної Ради Андрію Парубію і Прем'єр-Міністру Гройсману, Яценюку і всім, хто до цього доклався.

А всі разом ми маємо подякувати великому українському народові за ті дивовижні зміни, які стали можливими внаслідок ратного подвигу на фронті і наполегливої праці в тилу над розбудовою країни.

Дорогі співвітчизники!

Безумовно, в короткому Посланні я не можу охопити все, тим більше що тематично воно присвячене питанням нашої європейської та євроатлантичної стратегії. До вашої уваги традиційно пропонуються аналітична доповідь, підготовлена Національним інститутом стратегічних досліджень. Я ж зупинюся насамперед на тих питаннях, які належать до безпосередніх функцій Президента. Найбільшу увагу хотів би приділити питанням зовнішньої політики та оборони, гарантіям суверенітету, прав та свобод громадян, загальній стратегії державного будівництва.

Почну з головного – з армії. Лише шість тисяч повністю готових до бою вояків весною 2014 року могли виставити Збройні Сили України, коли почалася агресія Російської Федерації проти нашої держави. І то, якби транспорт був з колесами, був з паливом, з акумуляторами. Це не докір військовим. Це – вирок політикам, прем'єр-міністрам і міністрам оборони, які роками скорочували особовий склад, розпродували зброю, розтринькували майно, розбазарювали шпиталі, військові містечка, полігони, розкрадали землі. Ще б трохи, вони б і солдат пустили з молотка. От що називається «заробляти на армії».

У результаті наші воїни вийшли захищати Вітчизну босоніж і голіруч проти найбільшої армії на континенті. Тим не менш, сконцентрувавши всі наявні

на той момент ресурси, завдяки мужності воїнів і потужному волонтерському рухові, завдяки добровольцям – ми зупинили агресора. Влітку чотирнадцятого чимало часу і чимало грошей приходилося витратити на їжу одяг, взуття, аптечки, шоломи. Бронежилети для більшості військових частин були взагалі зняті з озброєння і не планували закупатись. Так само як і розгрузки і інші найнеобхідніші речі. Збирали все це з миру по нитці. Сьогодні маємо взяти планку зовсім іншої висоти: нові технології, модернізація, доозброєння і переозброєння, точно перехід на стандарти НАТО з урахуванням нашого унікального досвіду відсічі агресії. Оновлення озброєнь відбувається на основі стратегії імпортозаміщення, в якій ми позбулися тотальної залежності від постачання комплектуючих із Російської Федерації. Лише уявіть собі, що тринадцятого року ця залежність для різних видів озброєнь досягала рівня від 50 до 70 відсотків. Зробити необхідно в разі і на порядки більше зробленого. Дійсно, ми вийшли на рівень трьох відсотків ВВП на оборону. Це вперше за роки незалежної України і величезне досягнення. Це відчутно для державного бюджету та економіки. Але – доволі скромно у порівнянні з військовими витратами країни-агресора. Наші оборонні потреби точно значно перевищують наші можливості. І ми маємо спільно з вами знайти нестандартні виходи. Суспільство, Збройні Сили очікують проривних та системних рішень в сфері оборони. Вимагаю від військового керівництва нестандартних та асиметричних відповідей на будь-які сценарії та плани противника.

Наша армія стає армією нового покоління українців. Армія опановує сучасні форми протиборства у всіх сферах, як традиційних, так і нових, включаючи інформаційний та кіберпростір. Високоточні і дальнобійні засоби вогневого ураження, високотехнологічна розвідка, ефективні системи управління, космічна підтримка, ешелонована ППО, потужні створені нами Сили спецоперацій, відновлені ВМС та інші ознаки сучасної армії мають стати і поступово стають реальністю в Україні.

Так, наші наміри амбітні, але реальні. Ми вже з цього року плануємо активну розробку, підготовку виробництва та закупівлі сучасного високоточного ракетного озброєння, високоточних боєприпасів для новітніх систем артилерії, бронетанкової техніки, високоточних інших засобів ураження. На порядок денний найближчого часу виходить нарощування оборони української частини акваторії та узбережжя Азовського моря.

Від Міноборони та Генерального штабу вимагаю прискорити досягнення оборонним сектором стандартів Північноатлантичного Альянсу, рівно як і

повної оперативної сумісності з арміями країн-членів цього оборонно-політичного блоку.

Та у всіх перетвореннях на першому місці обов'язково мають бути люди. Особливі, надзвичайні люди, які обрали професію захисника Вітчизни. Люди – наші воїни, які щоденно ризикують собою на передових рубежах захисту держави. Тому на порядку денному – системні перетворення в кадровій політиці, можливостях для прозорого і справедливого кар'єрного росту, в військовій освіті, питаннях соціального забезпечення.

Грошове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил наступного року, відповідно до запропонованого мною рішення Ради національної безпеки і оборони, у Державному бюджеті має бути збільшене не менш ніж на 37%. У жовтні почнемо здавати в експлуатацію нові гуртожитки для контрактників: 184 нових приміщення, у яких поселяться приблизно 23 тисячі воїнів-контрактників. Частина цього року, частина – на початку наступного року. Хочу ще раз нагадати, що джерела для фінансування всіх цих об'єктів є кошти, які зусиллями правоохоронних органів та Генеральної прокуратури, були конфісковані у попередньої влади.

Крім того, планується інший соціальний проект – компактні квартири для сержантського корпусу, який також є основою Збройних Сил України. Це – частина процесу зміцнення і формування цього корпусу. Доречно нагадати, що ці та інші проекти втілюються у життя завдяки активній підтримці держав-партнерів, радників і інструкторів від збройних сил країн-членів НАТО.

Ми з вами повинні зробити все, щоб створити комфортні умови для досвідчених воїнів. Вмотивувати професіоналів укладати довгострокові контракти. Заохотити до повернення в армію тих, хто з різних причин звільнився. А взагалі – ми в неоплатному боргу перед нашими воїнами. І не існує взагалі такої суми, якою можна було б виміряти те, що вони роблять для нашої з вами держави.

Нова армія повинна мати сучасну ідеологію. І тут зміни очевидні. Дерадянїзація армії – це нові назви військових частин, нові вітання, нові знаки, нові традиції, нові свята, як День захисника України. Згадайте, чотири роки тому ми все ще святкували – 23 лютого.

Не всі наші оборонні плани вже виконано, не всі проблемні питання вирішені. Ми чітко бачимо слабкі місця, а питання національної безпеки і оборони держави залишаються для мене, як для Президента, і для всієї нашої команди абсолютним щоденним пріоритетом.

Дорогі українці!

Найнадійнішими союзниками Збройних Сил України у захисті Батьківщини є наші дипломати, які діють у надзвичайно складних умовах. Їхня робота потребує неабиякого досвіду і хисту.

Світ лихоманить, глобальна та регіональні системи безпеки не ефективно працюють, є під великою загрозою. Україна перебуває в епіцентрі процесів, які визначають майбутнє континенту та світу. І я хотів би подякувати Парламенту, Уряд, який вніс цей проект, за прийняття відповідного Закону «Про дипломатичну службу», різкого збільшення фінансування української дипломатії, бо завдання, яке стоїть перед українськими дипломатами – надважливе. Російська агресія заскочила Захід зненацька. Проігноровані були усі важливі сигнали: і провокацію на Тузлі; і відверто агресивний виступ російського президента на Мюнхенському безпековому форумі 2007 року, де він в принципі всіх про все попереджав: і напад у 2008 Росії на Грузію, і перша реакція на окупацію Криму виявилася напрочуд млявою та беззубою. Та навіть тепер – після тисяч спричинених Росією жертв на Донбасі, після трагедії МН17, після Сирії, після Солсбері – на Заході чимало охочих зазирнути Путіну в душу, чи ще не знаю куди. І мені цікаво – а що ви хочете там побачити, панове? Все ж і так у всіх на очах. Росія підтримує праві та ліво-популістські рухи, роздмухує євроскептицизм, втручається у вибори по всьому світу, втручається у референдуми, як це було в Нідерландах. У такий спосіб Кремль просуває свої альтернативні порядок денний, свої альтернативні цінності, сподіваючись на те, що Заходу дедалі складніше буде тримати єдину позицію щодо Москви.

Глибоко помиляється той, хто думає, ніби російська агресія автоматично забезпечує нам автоматичну підтримку Заходу. Це не так. І за підтримку треба щоденно боротися. І за ці чотири з половиною роки нам вдалося не просто створити та зберегти потужну трансатлантичну коаліцію на підтримку України, а й значно розширити і зміцнити її. Принцип «нічого про Україну без України» став аксіомою міжнародної політики. Пропозиції його порушити і домовитися у нас за спиною час від часу фактично впливають кожного місяця і тут же нами гасяться.

І ніхто більше не заперечує нашу європейську ідентичність. Протягом наступного року планую перевести у практичну площину реалізацію моїх ініціатив щодо інтеграції України до Цифрового спільного ринку, Енергетичного Союзу, а також поглиблення співробітництва у митній сфері.

Але, щоб рухатися далі, перш за все нам треба від першої до останньої літери виконати Угоду про асоціацію. Швидкість її реалізації наразі

недостатня, і я закликаю Парламент і Уряд набрати кращий темп. Готовий бути партнером у цьому процесі. Тим більше, що Угода щодня доводить свою дієвість і правильність. Частка Євросоюзу в експорті коливається від сорока двох до сорока трьох відсотків, і це вагомий компенсатор тих втрат, які через війну, економічну блокаду та закриття ринків спричинила нам Росія. Вагомий, але недостатній.

Саме тому минулого місяця під час щорічної наради керівників закордонних дипломатичних закордонних установ піддав критиці цілу низку наших посольств у Латинській Америці, Африці, Азії. Хіба ринки цих країн не важливі для збуту наших товарів і створення в Україні нових робочих місць? Нам потрібно шукати все більше і більше торговельних партнерів, точки опори на регіональних ринках, що демонструють високі темпи зростання, де є попит на нашу продукцію.

Ми вчимося зовнішньополітичному прагматизму і знаходимо оптимальний для нас варіант продовження гри навіть у найскладніших партіях. Зокрема, такий підхід дав нам можливість вибудувати ефективні стосунки з новою американською адміністрацією. Чого лише вартє рішення Президента США надати Україні оборонне летальне озброєння. І це лише початок. Така співпраця буде продовжена. У вівторок Сенат США схвалив проект бюджету Пентагону на 2019 рік, який передбачає 250 мільйонів доларів для безпекової допомоги Україні. І це є найкращий доказ того, що між Києвом і Вашингтоном існує дуже високий рівень довіри. Нас, звичайно, не можуть не турбувати розбіжності між ключовими учасниками світової торгівлі. Вони мають глобальний вимір і впливатимуть на нашу економіку очевидно точно не зі знаком «плюс».

До числа зовнішніх ризиків, які ускладнюють наше становище, належать також і сплеск лівого і правого популізму, зростання євроскептичних настроїв, недемократичні тенденції в деяких сусідніх країнах, гібридна атака Росії на Сполучені Штати Америки, на Євросоюз, на Україну. Дехто у нас ображається, що санкції у зв'язку з анексією Криму та російською окупацією Донбасу виглядають м'якшими, ніж ті, які впроваджено згодом у відповідь на втручання у вибори чи хімічну атаку в Солсбері. Неприємний осад, звичайно ж є, але ж, з іншого боку, надзвичайно важливо, що санкції проти Москви тепер пов'язані не лише з Україною. Чому? Бо це означає, що приходить абсолютно тверезе розуміння того, що Росія це не лише наша проблема. Що вона є загрозою для усього цивілізованого світу.

І ми будемо послідовно протидіяти спробам послабити санкційний тиск на Росію. Тактичне завдання Кремля – зняття санкцій у січні наступного року

під приводом нібито невиконання Україною Мінських домовленостей – я думаю, що ми цей сценарій маємо зруйнувати. Майже переконаний, що зняття ми не допустимо, однак, знайте, що ризик пом'якшення є.

Те, що Росія так наполегливо бореться з санкціями, свідчить тільки про те, що вони ефективні, вони діють. Бо рубль падає навіть при зростанні цін на нафту. Бо російська влада змушена підвищити пенсійний вік. Російська влада пішла на підвищення ПДВ. Це і є ціна агресії.

Минулого року неприємною несподіванкою для Кремля став факт подовження українським Парламентом Закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей». Своїм відповідальним голосуванням саме ви, шановні народні депутати, вибили козир із рук Путіна. І хочу наголосити, що росіянам тоді довелося істотно корегувати свою тактику. Тепер вони знову дістали цю заявлену карту. Кремль та його посіпаки вкотре намагаються переконати європейську спільноту у неготовності української сторони подовжити дію закону. Це, на думку РФ, є нібито свідченням неспроможності України виконувати взяті на себе зобов'язання, отже, мовляв, санкції у зв'язку з цим мають бути зняті. Погодьтеся, було би злочинною помилкою дати Московії шанс звинуватити Україну в невиконанні угод і добитися послаблення санкційного тиску. Я абсолютно переконаний, що це точно не український сценарій.

Водночас наголошую, що має бути продемонстрований реальний прогрес у врегулюванні, головним індикатором якого є узгодження параметрів розгортання на Донбасі миротворчої місії під егідою ООН. І про це я буду говорити наступного тижня під час візиту і виступу у Нью-Йорку на Генеральній асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Обов'язково на всій території України місія має бути розгорнута, обов'язково з її виходом на українсько-російський кордон. І це дозволить створити умови для виконання частини Мінських домовленостей, включно з виведенням російських військ з окупованої української території. Якщо цього не станеться, закон про особливий порядок місцевого самоврядування так і не запрацює. Це має бути наша логіка. Вся відповідальність за зрив мінського процесу точно має лягти на Росію.

Скільки б списів не ламали навколо Мінська, саме завдяки тим домовленостям вдалося зупинити активну фазу агресії і добитися режиму санкцій. І головне – виграти час і для розбудови армії, і для переходу від мобілізації до контрактного комплектування фронтових підрозділів.

Кремль намагається переконати наших союзників у нібито підготовці Україною силового сценарію визволення Донбасу. Звичайно, у нас має бути

подібна опція, бо всяка армія має бути готова до будь-яких сценаріїв. В Україні є право на самооборону згідно із статтею 51 Статуту ООН. І ми на цьому окремо наголосили у нещодавно ухваленому законі про реінтеграцію Донбасу. Але наша стратегія миру полягає у його досягненні політико-дипломатичним шляхом, бо саме такий варіант є оптимальним для України і відповідає нашим національним інтересам.

Напад Росії почався зі спроби анексії Криму, і його поверненням вона має завершитися - включно з відшкодуванням завданих збитків та наданням цього разу вже дієвих гарантій неповторення агресії. Боремося за це у міжнародних судах, і, переконаний, переможемо, як перемогли у Стокгольмі - «Газпром» має заплатити нам повністю 4,6 млрд доларів. Ми переконуємо увесь світ, що будь-які поступки Кремлю без відновлення територіальної цілісності України – це поразка. Поразка права і свободи. Це програш демократичної Європи і перемога авторитарній Азії. А тим часом у нас самих всю країну обтикано біг-бордами із закликом до «компромісу» з агресором. Ледве не кожний стовп обсіли голуби миру... Тільки тінь від них, від цих голубів, наче від двоголового орла. І хай вас не вводить вона в оману заспокійливе воркотання, бо у дзьобах у цих горлиць – насіння миру на російських умовах.

«Мир» – це красива й приваблива обгортка, в яку можна покласти все, що завгодно. Тож ми маємо бути пильними. Не забуваймо, що ворог прийшов сюди не по Крим, і ворог прийшов сюди не по Донбас, ворог прийшов по всю Україну. І без України імперія не є можливою. То де будемо проводити межу так званого компромісу - по Дінцю, по Дніпру, чи може по Збручу? В прагненні до справжнього миру на основі українського інтересу, в боротьбі за нього питання суверенітету, територіальної цілісності України та нашого цивілізаційного вибору не є і, я наголошую, не будуть предметом компромісу. Бо інакше або нас не буде, або ми будемо вже не ми, або тут будуть стояти воїни іншої держави.

В питаннях же, які не є питанням «to be or not to be» (бути чи не бути – ред.) ми, звичайно, готові до дипломатичної гнучкості. Бо насправді легкої і простої дороги до миру нема, особливо у протистоянні з ворогом, чий військовий потенціал значно більший.

Ніхто більше за нас, українців, не прагне миру, бо ми, як ніхто інший дуже добре знаємо, що таке війна. І відчули її справжню ціну.

Ще раз наголошую, і «фітіль» війни, і ключі до миру знаходяться не у Києві, ні в Брюсселі, ні у Вашингтоні. Вони знаходяться у Москві. Але мир нам принесе не умиротворення агресора... І не згода на умови Росії. До справжнього і справедливого миру нас приведуть лише зміцнення

обороздатності нашої країни, посилення нашої армії й укріплення дипломатичного корпусу, і збільшення єдності всередині країни. Забезпечити мир і перемогу має як міцний фронт, так і надійний тил, єдність і згуртованість суспільства у боротьбі з ворогом.

Посилити таку єдність має створення Єдиної Помісної Православної Української Церкви. Екзархи Вселенського Патріарха без жодних дипломатичних умовностей сказали мені, що процес надання автокефалії Україні виходить на фінішну пряму. Сказали це публічно. Я не знаю, коли саме ухвалять Томос і коли його привезуть до Києва. Але точно впевнений, колесо цієї історії ми розкрутили так, що повернути назад його вже ніхто не зможе.

Ще сто років тому питання автокефалії було поставлене на порядок денний державним проводом Української Народної Республіки. 27 років тому Україна відновила свою боротьбу за автокефалію. Але вирішальними стали останні чотири роки спочатку тихої і кропіткої, а тепер вже публічної дипломатії, в тому числі за вашою, шановні народні депутати, допомогою. Як і велить Святе Письмо, ми з вами точно не будемо поклонятися чужим богам. І у внутрішні справи церкви не буде втручатися держава, особливо іноземна держава.

Чому вони так б'ються за це?

Бо імперія втрачає один із останніх важелів впливу. Томос – це фактично ще один Акт проголошення незалежності України. Для нас власна церква – гарантія духовної свободи. Це – запорука суспільної злагоди. Я гарантую, що держава поважатиме вибір тих, хто вирішить залишитися в тій церковній структурі, яка зберігатиме єдність з Російською Православною Церквою. І називати її так само і будемо для того, щоб полегшити розуміння. Але в той самий час я гарантую, що держава захистить, і не треба їх лякати, права тих священників і мирян УПЦ Московського Патріархату, які добровільно приймуть рішення вийти з-під Москви, щоб разом з іншими православними творити Єдину Помісну Православну Українську Церкву. Значення Томоса виходить за межі України. Це – падіння Третього Риму як найдавнішої концептуальної заявки Москви на світову гегемонію. Тут, на наших теренах, вирішується і майбутнє світового православ'я. Його з росіянами ми теж розуміємо абсолютно по-різному, і це ще одна з причин, чому нам з росіянами не по дорозі. У них церква – так звана скрепа авторитарного режиму. А ми як найбільша православна країна Європи продемонструємо, як органічно в одному національному організмі уживаються християнство східного обряду і демократія.

Зберегти демократію в умовах зовнішньої агресії було непросто. Хоча воєнний стан значно посилив би повноваження і можливості Президента. Я категорично відкинув пропозиції його впровадити. Навіть в умовах війни ми не обмежували політичних прав і свобод громадян, не впроваджували цензуру.

Конституційні можливості Президента, передбачені парламентсько-президентською моделлю, не дуже корелюють з тим ступенем відповідальності, яку суспільство традиційно покладає на всенародно обраного главу держави. Але жодного разу навіть у найважчі роки, коли країну буквально душило зашморгом внутрішніх та зовнішніх проблем, Президент не попросив про збільшення повноважень. Більше того, від деяких з них відмовився. Якщо ви не помітили при призначенні суддів, в тому числі.

В країні працює система стримувань і противаг. Українці не схильні віддавати монополію на урядування одній політичній силі. Влада носить коаліційний характер. Коаліційним по суті є і наш Уряд. Коаліційною по суті є навіть найбільша парламентська фракція. При цьому ми знаходимо спільну мову, ухвалили всі разом рекордну кількість реформаторських рішень. Президент не дуже часто накладає вето на закони і жодного разу за всі роки не скористався своїм законним правом призупиняти рішення Кабміну із одночасним зверненням до Конституційного Суду.

Європейська стратегія диктує нам алгоритм розвитку політичної системи як парламентсько-президентської представницької демократії. При цьому країні потрібен Президент і Верховний Головнокомандувач для організації ефективного захисту країни. А це і є головним у роботі глави держави. Минулого року я відхилив численні пропозиції щодо конституційних змін у політичній системі. Вважаю, що перед виборами такі маневри не відповідають європейській політичній культурі, яка вчить нас грати за правилами, а не з правилами.

Але звичайно з інтересом стежу за суспільною дискусією. Категорично неприйнятними вважаю ті пропозиції, які просують явно недемократичні моделі. Хтось відверто адвокатує «освічений авторитаризм», а хтось камуфлює його в «парламентаризм канцлерського типу».

Тільки, якщо вчитатися у зміст, а не в заголовок, там у канцлера повноважень більше, ніж у кайзера, а в «рейхстагу» – по суті однопартійна система. Режим одноосібної влади ні до чого доброго Україну на привів, це урок, який треба запам'ятати абсолютно всім.

Примара авторитаризму не єдиний виклик, пов'язаний з прийдешніми виборами. Актуальною є і загроза реваншу. На жаль, на українській політичній шахівниці є фігури, які дозволяють Москві ходити собою. За чотири роки ми відновили не лише армію, але й розвідку, тому маємо не приблизне, а доволі точне уявлення про плани Кремля. Відомо, як на базі п'ятої колони мріють сформувати потужну проросійську опозицію в новому парламенті, а якщо пощастить, то ще й зробити її учасницею нової коаліції з правом вето на європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Ми бачимо, як п'ята колона піднімає голову, намагається зібрати до купи різні свої шеренги, користуючись перевагами демократії, активізується в інформаційному просторі. Наше завдання надзвичайно складне – дати їм відсіч не порушуючи норм європейської демократії.

Свою роль бачу в тому, щоби силою закону і силою переконання не дати жодного шансу тим, хто міг би поставити під сумнів наш власний шлях, шлях незалежності, шлях європейської та євроатлантичної інтеграції!

Однак деякі українські політики тиражують фейки російської пропаганди, намагаються зняти з агресора відповідальність за війну, цинічно перекладаючи її з Росії на Україну.

Деякі телеканали, газети та інтернет-видання стали неприхованими рупорами російської пропаганди.

Я поділяю думку Голови Верховної Ради про те, що у період виборів питання інформаційної безпеки є одним із головних; що частина нашого інформаційного поля так само окупована, як частина суверенної території. Друзі я радий, що в парламенті теж усвідомлюють глибину цієї проблеми, хоча комусь це й нецікаво. В Україні все ще діє мережа російської агентури, яка бере під контроль медіа, плодить «незалежні» громадські організації. Вони дійсно незалежні, але незалежні від України, але підконтрольні Кремлю, і роздмухують антиукраїнські, антиєвропейські та антиамериканські настрої.

Отже, підтримую ідею законопроекту про реєстрацію агентів впливу держави-агресора Російської Федерації.

Наголошую, саме держави-агресора, тому такий закон жодним чином не вплине ані на громадянське суспільство, ані на мас-медіа, ані на свободу слова.

Хотів би також закликати не руйнувати країну популізмом, тверезо оцінювати безпрецедентну складність викликів та загроз, які постали перед Україною. Адже більшість із них не мають простих рішень. Не вірте цьому. Власний досвід навчив мене, як важливо дуже обережно і відповідально ставитися до тих обіцянок, які даєш людям. Понад чотири роки тому я

заявив, що АТО триватиме години, а не місяці. Я шкодую, що породив завищені очікування. Тому кілька тижнів тому я перепросив, що подав надію, яка не збулася. Звісно, попросив за це вибачення, але хотів би, щоби ця історія стала уроком не лише для мене, а й для всіх українських політиків.

Реагувати на всі ризики і загрози маємо шляхом відповідального вибору, коли треба буде не лише обрати Президента й новий парламент, але й точно підтвердити незмінність нашого проєвропейського державного курсу.

До початку виборчого циклу залишається мало часу. Вже зовсім близько 31 березня, а там не за горами і парламентські вибори. Дякую народним депутатам за те, що цього тижня ви ухвалили закон, який розблоковує процес ухвалення ЦВК.

Я, як Президент, гарантую вільні, чесні й демократичні вибори глави держави, нового парламенту, органів місцевого самоврядування так, як вони були проведені в 2014-15 роках.

Процес волевиявлення має відповідати нашій європейській стратегії і ще раз зарекомендувати Україну як лідера в дотриманні стандартів демократії на пострадянському просторі.

Певен, що в партійні програми вже внадцяте повписували обіцянку скасувати депутатську недоторканність. Наполягаю на невідкладному голосуванні відповідних змін до Конституції. Максимально спростив вам завдання, шановні народні депутати, запропонувавши ввести цю норму з наступного скликання. Конституційний Суд дав добро. Настав момент істини. Будьмо чесними з народом. Прошу вас проголосуйте. А якщо ні, то тоді більше не обіцяйте цього ніколи. Це чесно.

Дорогі українці!

Шановні народні депутати!

Наша європейська стратегія – це двосторонній рух. Не лише членство України в Євросоюзі, а й глибинна внутрішня європеїзація України. Стати європейською країною означає повністю сприйняти європейський дух політичних свобод, чесної конкуренції і рівності можливостей. Це те, що називається порядком відкритого доступу. Країни Європи йшли до нього століттями. Нам цим шляхом треба промчати максимум за десять років.

Українська економіка для прискорення зростання потребує колосальних інвестицій і нових робочих місць. У рейтингу Всесвітнього банку Doing business Україна за п'ять років піднялася на шістдесят одну сходинку. Лише за рік ми з вами прийняли закони, які безпосереднім чином впливають на

покращення інвестиційного клімату: про приватизацію, нарешті скасували сумнозвісний валютний декрет, якому було вже 25 років, прийняли закон про валюту, про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю. Дякую вам за те, що підтримали пропозицію Президента про єдине вікно на митниці. Забезпечено макрофінансову стабілізацію і точний вихід України із зони ризику по дефолту.

Інвестори помітили результати антикорупційної стратегії, такі як впровадження ProZorro, яку визнали найпрозорішою у світі системою державних закупівель; електронне автоматичне відшкодування ПДВ, очищення від корупції газового сектору, початок створення Вищого антикорупційного суду тощо. В шість мільярдів доларів щорічно оцінюють експерти економічний ефект від цих антикорупційних заходів.

Минулого тижня я був присутній на підписанні двох великих інвестиційних угод на загальну суму майже в мільярд доларів. Це лише минулого тижня. Одна з них стосується альтернативної енергетики, інша – найбільша інвестиція в АПК за часи незалежності буде робитися на території чотирьох українських областей.

Отже, іноземні інвестори вірять в перспективу нашої країни і створюють тут нові робочі місця. На наш ринок один за одним виходять кілька світових торговельних брендів. Напевно, у передчутті зростання купівельної спроможності українців.

Це – позитивна тенденція, яку нам треба посилити. Ще до виборів ми б могли ухвалити закон про податок на виведений капітал, який підтримує саме українського виробника. Хоча правильніше було б його називати податком на виведення капіталу. Не треба виводити – вкладайте в Україну, бо він стимулює вкладати у виробництво.

І закони про концесії, про процедуру банкрутства, про бізнес-омбудсмена. Про посилення персональної відповідальності працівників контролюючих органів. Нарешті, дуже важливим є законопроект «Про Національне бюро фінансових розслідувань». На жаль його в парламенті поклали під сукно, бо нібито він посилює повноваження Президента.

Звичайно за півроку до виборів дякую за таку позитивну оцінку моїх подальших політичних перспектив. Але закон про інше – про захисні бар'єри для бізнесу від тиску цілого сонму різних правоохоронних органів ми маємо припинити. Це чесно по відношенню до українського бізнесу. Я не втрачаю надії на підтримку вами цього законопроекту, так необхідного для покращення інвестиційного клімату.

Водночас розумію, що, на жаль, немає шансів на виважене і державницьке рішення щодо створення цивілізованого ринку землі зараз буде важко провести.

Якщо кого цікавить, як цей глухий кут вписується в нашу європейську стратегію, хотів би нагадати, що Європейський суд з прав людини визнав, що мораторій на вільний ринковий обіг землі порушує права українців. Кроки із покращення інвестиційного клімату і створення робочих місць мають супроводжуватися продовженням політики легалізації зайнятості і зростання заробітних плат, що в свою чергу дасть можливість підвищувати пенсії. На моїх регулярних, разом з Урядом та силовиками зустрічах з бізнес-асоціаціями роботодавці дедалі частіше скаржаться не на тиск, а на дефіцит робочої сили.

Залізну завісу на кордоні, як в радянські часи, ніхто ставити не буде.

Дорогі роботодавці, вихід один - збільшуйте зарплати, якщо не хочете, щоб українці їхали за кордон, а працювали у нас. По ринку заробітної плати ви маєте бути конкурентноздатними. Я вже говорив про те, що Україна стає частиною єдиного європейського ринку праці, і тут теж нікуди не дітися від конкуренції.

Дорогі українці!

Дим війни ще не розвіявся над цією частиною Європи. Але крізь нього вже чітко видно - Україна може стати і стане новою історією успіху, новим простором європейського зростання. Як сформулював це буквально днями один закордонний друг нашої країни, «за останні чотири роки Україна знайшла свою ідентичність і утвердилася в якості динамічної європейської сили».

Що нам потрібно?

Треба бути сміливими. Для цього треба мати бачення майбутнього. Те, що англійською мовою називається «vision». Воно у нас є. Ми знаємо, що немає більш переконливого аргументу на користь європейської України, ніж успіх.

Наступному поколінню українців маємо передати успішну європейську Україну. І саме так і станеться, якщо лише не віддамо країну до рук реваншистів, популістів і демагогів.

Слава Україні!